

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

*Изразявам в.л. № 13/2023г.
Определен същ. - гласуване
срещу Същ. Снежана
14.07.2023г.*

ИСКАНЕ

ОТ: ГРУПА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ОТ
49-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

ЗА: УСТАНОВЯВАНЕ НА
ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТ НА
РЕШЕНИЕ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ ОТ
07.07.2023г., С КОЕТО Е ОТХВЪРЛЕНО ИСКАНЕ
ЗА ПРОИЗВЕЖДАНЕ НА НАЦИОНАЛЕН
РЕФЕРЕНДУМ С ВЪПРОС: „СЪГЛАСНИ ЛИ
СТЕ БЪЛГАРСКИЯТ ЛЕВ ДА ОСТАНЕ
ЕДИНСТВЕНА ОФИЦИАЛНА ВАЛУТА В
БЪЛГАРИЯ ДО 2043г.?“, ОБНАРОДВАНО В ДВ
БРОЙ 60/14.07.2023г.

ОСНОВАНИЕ: ЧЛ.150, АЛ.1, ПР.1, ВР.ЧЛ. 149,
АЛ.1, Т.2, ПР.2-ро ОТ КОНСТИТУЦИЯТА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ/ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

На основание чл.150, ал.1, пр.1, вр. чл.149, ал.1, т.2, от Конституцията на Република България, вр. чл. 6, ал. 1 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (ЗПУГДВМС) и чл.12, ал.1 т.2 от Закона за Конституционния съд се обръщаме към Вас с искане за обявяване на противоконституционност на Решение на Народното събрание от 07.07.2023г. за отказ от произвеждане на национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“, внесено по предложение от Инициативен на 07.04.2023г., което Решение е обнародвано в Държавен вестник /ДВ/ в брой 60/14.07.2023г.

Считаме, че атакуваното от нас решение противоречи на редица разпоредби от Конституцията на Република България – чл.1, ал.2, чл.4, ал.1, чл.5, ал.1, на императивни норми в Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление /ЗПУГДВМС/, а именно на чл. 1, ал.2, изр.2, пр.1., чл. 4, ал.1, на чл. 13, ал. 7 и 8 от ЗПУГДВМС. Решението противоречи също така и на международните договори, по които Република България е страна (като незачитащо ценностите на демокрацията, равенството и правовата държава, които ценности Република България е приела да спазва по силата на чл.2 от Договора за присъединяване към Европейски съюз бидейки държава-членка).

С това Решение се нарушават не само основни законови принципи на прякото участие на гражданите в управлението, а именно свободно и демократичното изразяване на волята и свързаното с него последващо общо, равно и пряко участие с тайно гласуване; равен достъп до информация по поставения за решаване въпрос; еднакви условия за представяне на различните становища, но и се суспендират конституционни права на българските граждани.

Конституцията на Република България урежда възможността народът да осъществява произтичащата от него като суверен държавна власт. Един от начините да я осъществи е чрез произвеждане на национален референдум, което е уредено в чл.10 във връзка с чл.1, ал.2 от Конституцията. Условието за това се съдържа в самата Конституция, чиито разпоредби се прилагат непосредствено. Член 42, ал.2 препраща към законната уредба само относно организацията и реда за провеждането на референдума. Така Конституционният съд вече е имал възможността да се произнесе по к.д.8/2016г., че Конституционната уредба на референдумите е пестелива – чл.10, чл.42, ал.2, чл.66 Конституцията. За разлика от основните принципи и условията за произвеждане на национален референдум, съдържащи се в самите конституционни текстове, по отношение на организацията и реда за произвеждане на референдуми чл.42 ал.2 съдържа изрично възлагане за законодателно уреждане. Така процедурните правила за иницирането и провеждането на референдум за предмет на уредба в специалния закон - ЗПУГДВМС. Според конституционния съд това означава, че Решението на Народното събрание за произвеждане на национален референдум ще противоречи и на Конституцията, ако в качеството си на решаващ държавен орган НС наруши обвързващите го процедурни правила на ЗПУГДВМС. Такава позиция е наложена от Конституционния съд последователно и в Решение № 17 от 1997 г. по к. д. № 10 от 1997 г. и Решение № 1 от 2005 г. по к. д. № 5 от 2002 г., Решение № 10 от 2009 г. по к. д. № 12 от 2009 г., Решение № 1 от 2014 г. по к. д. № 22 от 2013 г. Настоящият случай според нас е именно такъв, защото е налице конкретно Решение на Народното събрание, което е взето в нарушение на процедурите по съответния закон.

С подаването на настоящото оспорване държим да посочим следните относими обстоятелства:

Подписката за свикване на националния референдум с така зададеният въпрос е организирана на основание чл.12, ал.1 от ЗПУГДВМС чрез внесено уведомление от Инициативен комитет, който лично и чрез упълномощени лица в срока по чл. 12 ал.8 от ЗПУГДВМС е събрал и внесъл в Народното събрание в рамките на законовия тримесечен срок над 604 000 подписа на български граждани, включително и в структуриран електронен вид, в който се съдържат данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката заедно с документите по чл. 12, ал. 7 от ЗПУГДВМС. Подписката е вписана в регистъра по чл. 10, ал. 3 от ЗПУГДВМС.

С последващата извършена служебна проверка от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството е установено наличието на над 470 000 валидни подписи, с което е спазено изискването за необходимия брой подписи по чл. 10, ал. 2 от ЗПУГДВМС (минимум 400 000). Изготвен е протокол, който е изпратен на председателя на Народното събрание. С това всички изисквания по отношение на събирането и внасянето на подписката за национален референдум, включително за минималния брой необходими валидни подписи на български граждани, са спазени изцяло в съответствие със закона.

Така предложението на Инициативния комитет за произвеждане на национален референдум беше разпределено на 07.06.2023г. от Председателя на Народното събрание на няколко постоянни комисии към парламента, като за водеща комисия бе разпределена Комисията по правни въпроси (а не ресорната комисия за прякото участие на гражданите и взаимодействието с гражданското общество). В случая считаме за нарушение на ПОДНС това, че при наличие на специална комисия за прякото участие на гражданите в държавното управление, за водеща комисия е определена Комисията по правни въпроси.

Заседанието на Комисията по правни въпроси към Народното събрание, на което се бе разгледано предложението за произвеждане на национален референдум се проведе на 05.07.2023 г. На него Комисията подготви и прочете проект на решение, което да предложи на Народното

събрание, което като текст (посочен по-долу) отхвърля предложението на вносителя (Инициативния комитет). Към този проект на решение не бяха изчетени или включени никакви мотиви. С това бе нарушена разпоредбата на чл. 13, ал.7, пр.второ от ЗПУГДВМС за задължително мотивиране на решението в случай, в който то отхвърля предложението. Този немотивиран проект на отрицателно решение на Народното събрание, който да бъде впоследствие обсъден и гласуван в пленарна зала на едно гласуване, бе подложен на гласуване на това заседание на комисията по правни въпроси и бе приет с гласовете на мнозинството от членовете на Комисията по правни въпроси, като бе изготвен и доклад.

Впоследствие на свое редовно заседание на 07.07.2023 г., Народното събрание разгледа в пленарна зала точката от дневния ред, свързана с обсъждане и гласуване на предложението за произвеждане на Национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“. В началото на разглеждането на точката и в съответствие с ПОДНС бе прочетен както доклада на Комисията по правни въпроси, така и приетият от мнозинството членове в Комисията проект на решение на Народното събрание, по което започнаха дебати. След приключването им при гласуването мнозинството отхвърли предложението на вносителя (Инициативния комитет), обективизирано в изчетеният и обсъждан проект за решение на Комисията по правни въпроси, с 68 гласа ЗА, 98 гласа ПРОТИВ и 46 гласа ВЪЗДЪРЖАЛИ СЕ. Беше гласувано предложението на Инициативния комитет, а не въпросът на референдума, а не доклада на Комисията по правни въпроси, поради което и това решение до настоящия момент не може да бъде обнародвано в "Държавен вестник", доколкото мнозинството не го е подкрепило чрез гласуване.

Конституцията на Република България предвижда, че цялата държавна власт произтича от народа и се осъществява от него непосредствено и чрез органите, предвидени в нея. Народното събрание по силата на действащата Конституция на основание чл. 84, т.5 може да вземе решение за произвеждане на национален референдум по въпроси от своята компетентност, ако той не противоречи на закона и не попада в ограниченията по чл. 9, ал.2 от ЗПУГДВМС.

Въпросът на референдума „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“ е изготвен изцяло в съответствие на закона и на Конституцията на Република България, като е съобразен и с Договора за създаване на Европейския съюз (Маастрихтски договор), приет на 07.02.1992 г. и влязъл в сила на 01.11.1993 г. Факт е, че съгласно Маастрихтския договор държавите-членки с дерогация са задължени да приемат еврото като своя официална парична единица, но никъде в него не се посочва изрично конкретна дата, до която да стане това. Всяка държава-членка следва сама да определи времето, когато ще се присъедини към еврозоната, след като изпълни заложените в чл. 140, т.1 задължителни критерии и със съгласието на членовете на другите държави-членки, приели еврото за своя официална парична единица.

Критериите, посочени в цитираната разпоредба са следните:

„Поне веднъж на всеки две години, или по искане на държава-членка с дерогация, Комисията и Европейската централна банка докладват на Съвета относно напредъка, постигнат от държавите-членки с дерогация в изпълнението на техните задължения, във връзка с постигането на икономическия и паричен съюз. Тези доклади включват преглед на съвместимостта между националните законодателства на всяка от тези държави-членки, включително устройствените закони на техните национални централни банки, и членове 130 и 131 и Устава на ЕСЦБ и на ЕЦБ. Тези доклади изследват и постигането във висока степен на устойчива конвергенция според изпълнението на следните критерии от страна на всяка държава-членка:

- постигане във висока степен на ценова стабилност; това става ясно, когато размерът на инфлацията се приближава в най-голяма степен до онзи в трите държавите-членки с най-добри показатели по отношение на ценовата стабилност;
- устойчивост на държавната финансова позиция; това е видно от постигането на държавна бюджетна позиция без прекомерен дефицит, по смисъла на член 126, параграф 6;
- спазване в нормални граници на отклонение, в съответствие с предвиденото от валутния механизъм на Европейската парична система, в продължение на най-малко две години, без да е осъществено девалвиране спрямо еврото;
- трайността на конвергенцията, постигната от държавата-членка с дерогация и от нейното участие във валутния механизъм, което намира отражение в размера на лихвените проценти в дългосрочен аспект.“

Никъде не се посочва конкретна дата, а и е невъзможно да бъде посочена такава с оглед различния за всяка държава-членка финансов статут и ниво на икономическо развитие. Сроктът за присъединяването на република България като държава-членка с дерогация е определяем, но не е определен и приемането на еврото зависи изцяло от покриването на цитираните критерии. Докладите на Комисията и на Европейската централна банка до момента посочват, че България все още не е готова да влезе в еврозоната. Това стана ясно и с последния отказ за присъединяване от 01.01.2024 г. заради очаквания риск от свръхдефицит, както и с оглед нарастващата в страната инфлация (12.1% при близо 7% средно за страните от еврозоната). Тоест не е налице директно, автоматично приемане на България в еврозоната и то само и единствено въз основа на едно политическо решение, просто защото страната ни не е готова за това. Поради липсата на конкретна дата в международните договори, ратифицирани от България като страна по тях, няма и противоречие с техни клаузи, чрез така поставения въпрос и евентуалния положителен отговор на него по реда на прякото допитване до народа чрез национален референдум.

В член 140, параграф 3 от същия Договор за функциониране на Европейския съюз изисква последващо единодушно решение взето между Съветът на Европа, държавите-членки, чиято парична единица е еврото и заинтересована държава-членка. Текстът гласи следното:

„Ако се реши, съгласно процедурата, предвидена в параграф 2, да се прекрати дерогация, Съветът с единодушие на държавите-членки, чиято парична единица е еврото и заинтересованата държава-членка, по предложение на Комисията и след консултация с Европейската централна банка, неотменимо фиксира курса, при който еврото заменя валутата на съответната държава-членка, и взема останалите мерки, необходими за въвеждане на еврото като единна валута в съответната държава-членка.“

По тази стъпка България е страна и предвид изискването за единодушие, респективно съгласие от заинтересованата страна, то датата може да бъде определена единствено след постигане на единодушно съгласие по този параграф. Това означава, че е необходимо и последващо, ясно, конкретно и изрично съгласие и на България като заинтересована държава-членка, за да бъде прието еврото като парична единица.

Оспорваното Решение според нас нарушава обществения договор, който въпреки различни форми и значения винаги в основата си е бил винаги един и същ: човекът е центърът на обществото. В тази връзка преди близо век големият български конституционалист проф. Любомир Владикин обосновава, че това е ядката на индивидуализма – едно голямо по замисъл и размах „направление на мисленето, чувстването и желанието, което е насочено към личността, взета като индивид“. Етичният индивидуализъм схваща човешката личност като самоцел, и в щастието и всестраниното развитие на отделната личност вижда главната цел на живота. Политическият индивидуализъм схваща обществото и държавата като средства за

постигане целите на индивида. Историческият индивидуализъм счита великата личност за главен творец на историческите събития. Икономическият индивидуализъм предоставя развитието и оформяването на стопанския живот на свободната индивидуална дейност. Съществуването на собствена национална банка и парична единица са елементи на този националния икономически индивидуализъм, което е още един аргумент в посоката, че така формулираният въпрос за цитирания национален референдум е коректен, точен и изчерпателен.

Освен това Левът като официална парична единица в обръщение от 4.06.1880 г. до наши дни. Това положение е имплементирано в нормата на чл. 24 ЗБНБ, в който се казва, че паричната единица на Република България е левът, разделен на 100 стотинки. Поради причината, че Левът е законно платежно средство между различните стопански субекти на територията на република България и се ползва от 6 519 789 българи, т.е. пряко касае животът в държавата не само от стопанска страна, но и от социална, културна, битова от страна на сигурността, то идеята за неговата замяна с каквато и да била друга валутна единица, е задължително провеждането на максимално широк обществен дебат и време за осмисляне. Такъв широк дебат и осмисляне може да се реализира само по пътя на прилагане на референдумът като инструмент на пряката демокрация.

Ето защо считаме, че въпросът „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“ не излиза извън границите, заложили в чл. 9, ал. 2, 3 и 4 от ЗПУГДВМС. Така този въпрос е съобразен изцяло с Конституцията на Република България и с действащото законодателство, както и с клаузите, посочени в Договора за създаване на Европейския съюз, по който България е страна. Така поставен, въпросът е изцяло от компетенциите на Народното събрание, защото именно то приема законодателната рамка, необходима за действието на една парична единица или замяната и с друга (в случая, ако България стане член на Евроразона и приеме еврото за своя единствена парична единица, то това ще стане чрез приемането на необходимите законодателни промени именно от Народното събрание). Освен това желанието чрез провеждане на този национален референдум за уточняване на елемент от международен договор не противоречи на съществуването на договора. Не противоречи и по никакъв начин на търсената международна правна логика за стабилност и предвидимост на международните спогодби, изразена в чл. 5 ал. 4 от Конституцията на Република България.

Народното събрание би следвало да изразява и представлява най-непосредствено интересите на целия народ. Затова то трябва да даде своята санкция, че субектът за инициативата за произвеждане на национален референдум е изпълнил произтичащите от Конституцията и ЗПУГДВМС изисквания. Необходимостта това решение на НС да е съобразено с конституционните и законовите изисквания произтича и от **принципа на правовата държава**, прогласен в Преамбюла и установен в член 4, алинея 1 на Конституцията – като правова държава означава упражняване на държавната власт на основата на Конституцията и в рамките на закони, които материално и формално и съответстват, както и проявлението му в законност, предвидимост и правна сигурност.

Конституционният съд в своята практика акцентира върху обстоятелството, че съгласно конституционната разпоредба на чл. 4, ал. 1 Република България е правова държава. Тя се управлява според Конституцията и законите на страната. КС има трайно установена практика относно същността на правовата държава като приема, че правовата държава в материален смисъл е държава на справедливостта, а във формален смисъл тя е държава на правната сигурност, където съдържанието на правния ред е ясно и недвусмислено определено. Законсъобразността на държавното управление е конституционно изискване, което го прави предвидимо, а това е предпоставка за правната сигурност. Правната сигурност, предвидимост и стабилност са характеристики на **правовата държава**, която изисква трайно и последователно законодателно регулиране на обществените отношения. В този смисъл е Решение № 1/2005 г.

по к. д. № 8/2004 г.; Решение № 7/ 2005 г. по к. д. № 1/2005 г. и др. Израз на законността в правовата държава е спазването на Конституцията, която е върховен закон и останалите закони не могат да ѝ противоречат. Държавата е правова, когато се управлява според Конституцията и законите, а те от своя страна трябва да са ясни, точни и непротиворечиви на Конституцията (Решение № 5/2002 г. по к.д. № 5/2002 г.; Решение № 8/2012 г. по к.д. № 16/2011 г.).

Съблюдаването на **този принцип** изисква Народното събрание да спазва законите, които приема. Както се е произнесъл и Конституционният съд в решение No.9/2016г. по к.д.No.8/2016г. и в Решение No.8/2022г. по к.д.No.4/2022г., преценката за съответствие на акт на Народното събрание с принципа на правовата държава не може да бъде ограничена единствено и само до съобразяването му с Конституцията, като се пренебрегне съответствието му с общата законова рамка. Решенията на парламента трябва да бъдат съобразени и с приетите от него закони, защото **правова държава** означава упражняване на държавната власт на основата на Конституцията и в рамките на закони, които материално и формално и съответстват.

По този начин, нарушавайки закона – чл.13 ЗПУГДВМС, приемайки това Решение, Народното събрание е нарушило чл.4, ал.1 от Конституцията. Приемането на подобно решение нарушава принципите за правна сигурност и правовата предвидимост, разглеждани като иманентно присъщи на правовата държава. Такова решение не може да бъде продукт на процедура, която е проведена самоцелно, произволно, внезапно и немотивирано, в нарушение на изрични и императивни законови правни норми.

Считаме, че е налице и противоречие на оспореното Решение и с член 5, алинея 1 от Конституцията, който гласи: “Конституцията е върховен закон и другите закони не могат да ѝ противоречат”. Основният закон определя, че Конституцията е върховен закон, от което следва, че тя стои най-високо в йерархията на източниците на право. Органите на законодателната и изпълнителната власт са обвързани с Конституцията, тяхната дейност трябва да бъде конституционно съобразна.

Отделно от това считаме, че провеждането на подписката е извършено в съответствие със закона и няма законови пречки за свикване на национален референдум. Както се е произнасял Конституционният съд, референдумите и гражданските инициативи са утвърдени като съществено допълнение и опора на представителната демокрация в много съвременни демократични държави. Разглеждан като средство за пряко участие на гражданите в процеса на осъществяването и контрола на държавната власт, едновременно с това референдумът е и критикуван за възможна манипулация при прякото вземане на решения от гражданите, а в някои случаи – и за нарушаване на правата и свободите им. Независимо от критиките, възможността за инициатива от гражданите за произвеждане на референдум трябва да бъде правно осигурена. Конституцията на Република България отразява тази тенденция в съвременните конституционни демокрации и изрично предвижда, че народът осъществява пряко и представително произтичащата от него държавна власт (**чл. 1, ал. 2 от Конституцията**). По този начин конституционният законодател установява като равнопоставени основните способы, чрез които суверенът властва.

Принципът на народен суверенитет е един от основополагащите за самата Конституция принципи и следователно всички нейни разпоредби са формулирани в духа и разума и на този принцип. Непосредствен негов израз са както установените форми на упражняване на държавната власт от суверена, така и забраната за присвояването на упражняването на народния суверенитет било от част от народа, политическа партия или друга организация, държавна институция или отделна личност (чл. 1, ал. 3 от Конституцията). Основните форми на пряко участие на суверена в осъществяването на държавната власт са също така предвидени в Основния закон – чл. 10, 42, чл. 84, т. 5 и чл. 136 от Конституцията.

Регламентацията е принципна и подробната уредба на реда и организацията на изборите и референдумите е възложена на парламента.

Непосредствено свързан с упражняването на учредителната власт като израз на **принципа на народния суверенитет** е националният референдум. Решението за неговото произвеждане се взема само и единствено от Народното събрание съгласно чл. 84, т. 5 от Конституцията. Правомощието на Народното събрание по чл. 84, т. 5, разпоредбите на чл. 10, чл. 42, ал. 2, както и разпоредбите в глава девета от Конституцията формират единен комплекс от норми, които пораждат правни последици във взаимовръзка една с друга. От тяхното действие следва, че Народното събрание може да взема решение за произвеждане на национален референдум единствено по въпроси от своята компетентност, включително и за промяна на Конституцията. Само тогава това би било в съответствие с Конституцията, за което Народното събрание трябва да следи.

Наличието на изрично конституционно възлагане за законодателно уреждане на реда и организацията на избори и референдуми по чл. 42, ал. 2 от Конституцията налага извода, че **Решението за произвеждане на национален референдум освен на закона ще противоречи и на Конституцията, ако в качеството си на решаващ държавен орган Народното събрание наруши обвързващите го процедурни правила на ЗПУГДВМС.**

Конкретният случай е точно такъв, защото Народното събрание наруши много от процедурните правила на ЗПУГДВМС, както следва:

1) Провеждане на неприложима процедура: Така например в нарушение на разпоредбата на чл.10, ал.2 от ЗПУГДВМС Народното събрание приложи алтернативно заложената процедура по разглеждане на предложение за произвеждане на национален референдум, относима в хипотезите, посочени в ал.1 на същата разпоредба, при която то се обсъжда, но няма задължение да бъде прието.

Неслучайно законодателят е разграничил две алтернативни процедури, касаещи разглеждането на искане за произвеждане на национален референдум, предвид това кои и колко са субектите, иницирали произвеждането на национален референдум и какъв е предметът на въпроса – а именно дали не излиза извън ограниченията на чл.9, ал.2, ал.3 и ал.4.

В първата хипотеза е разгледана възможността когато това е по искане на посочените в т.1-5 на ал.1 лица. В този случай се прави предложение до Народното събрание.

Във втория случай обаче, когато произвеждането на национален референдум е поискано от Инициативен комитет, събрал чрез подписка, съдържаща подписите на не по-малко от 400 000 български граждани с избирателни права, **не се внася и обсъжда предложение, така както повелява в останалите случаи на чл.10, ал.1 от закона**, а Народното събрание задължително приема решение за произвеждане на национален референдум.

Разглежданият случай е именно такъв. Процедурата е стартирана с уведомление, депозирано до Народното събрание на 09.01.2023г. от Инициативен комитет, състоящ се от седем лица, които са уведомили Председателя на Народното събрание, че стартират подписка за произвеждане на национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“ В законоустановения за това срок Инициативният комитет е събрал малко над 604 000 подписа. На 07.04.2023г. Инициативният комитет е внесъл подписката ведно с мотивирано предложение до Народното събрание за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“. След съответните административни проверки на валидността на събраните подписи, като валидни са отчетени 471 000 подписи.

При изпълнени изискванията на чл.12 от ЗПУГДВМС и в съответствие с разписаната в чл.13 процедура след администрирането на подписката и нейната проверка, НС е приело, че подписката отговаря на изискванията на закона и я е внесло за обсъждане в комисиите на събранието, като за водеща комисия е посочена Комисията по правни въпроси, в съответствие с ПОДНС Председателят на Народното събрание е разпределил предложението за разглеждане от ресорните комисии. В края на този едномесечен срок бе насрочено заседание на водещата комисия, за чието заседание бяха поканени различни представители на академичната общност, специалисти и преподаватели по конституционно право, както и конституционен съдия, управителят на БНБ. КПВ подложи на гласуване проект на решение на НС, с което се отхвърля предложението за провеждане на национален референдум с въпроса „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“ и прие този проект на решение да бъде предаден на Народното събрание след гласуване със 7 гласа „за“, 8 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

Считаме, че волята на законодателя в хипотезата на чл.10, ал.2 от ЗПУГДВМС е била следната: При събрани валидни над 400 000 подписа от Инициативния комитет и липса на превишаване на ограниченията, заложи в чл.9, ал.2, ал.3 и ал.4, задължително е Народното събрание да приеме решение ЗА произвеждането на национален референдум.

Този извод се извежда на първо място от систематичното място на ал.2, която законодателят изрично е разграничил като възможност, различна от тази, при която предложението за произвеждане на национален референдум може да бъде направено от лицата, посочени в ал.1, т.1 до т.5. Ако волята е била друга, такава каквато неправилно приложиха като процедура народните представители от 49 НС, то подписката на Инициативния комитет, събрал над 400 000 подписа щеше да фигурира като т.6 на ал.1.

На следващо място, освен ясното разграничение, което е поставил законът в две различни хипотези на ал.1 и ал.2 от чл.10, то е очевидна и волята му да бъдат третирани по различен начин тогава, когато подписите за произвеждане на национален референдум са положили над 400 000 български граждани с право на глас.

В същата разпоредба законът поставя формална проверка на Народното събрание дали поставеният въпрос за национален референдум не противоречи на ограниченията по чл. 9, ал. 2, 3 и 4 от закона.

Същественият въпрос тук е - има ли функционално определено правомощие НС да отхвърля искането за национален референдум **като се произнася на практика преюдициално относно това поставеният въпрос** за произвеждане на национален референдум от Инициативния комитет противоречи ли на ограниченията по чл. 9, ал. 2, 3 и 4 от закона.

На първо място считаме, че Народното събрание при ясно разписани правомощия по чл.84 от Конституцията на Република няма правомощия да се произнася по въпроси, от изключителната компетентност на Конституционния съд. В тази връзка считаме най-напред, че като наруши императивната разпоредба на чл.10, ал.2 от ЗПУГДВМС и не взе решение за произвеждане на референдум, произнасяйки се като съд по твърдяна от него незаконосъобразност на зададения въпрос, Народното събрание с процесното решение произведе един невалиден и недопустим акт.

При съмнения за наличие на противоречия на зададения от Инициативния комитет на ограниченията по чл. 9, ал. 2, 3 и 4 от ЗПУГДВМС, една пета от народните представители можеха да сезират Конституционния съд като единствено компетентен орган който може да се произнесе по този въпрос.

На следващо място и при липса на каквито и да било мотиви както от страна на водещата комисия в лицето на комисията по правни въпроси, така и при липса на мотиви от страна на Народното събрание на коя разпоредба по чл. 9, ал. 2, 3 и 4 ЗПУГДВМС, респ. ако това е в хипотезата на ал.4, на кой международен акт и как по същество противоречи въпросът, последващият контрол е невъзможен, а постановения без мотиви акт е невалиден.

2) Нарушение на ЗПУГДВМС по отношение на вида проект, който да бъде изготвен от водещата комисия:

Първото нарушение на ЗПУГДВМС се състои в това, че водещата комисия е следвало да изготви и предложи на Народното събрание за гласуване **позитивен** проект, в който да се посочи, че приема предложението на Инициативния комитет за произвеждане на национален референдум. Това следва от тълкуването на ал.8 на чл.13 от закона, където изрично е посочено, че Народното събрание „приема или отхвърля мотивирано предложението“. С други думи – или подкрепя така предложението проект на решение, или не го подкрепя, като излага писмени мотиви. В случая нарушението на закона е, че водещата комисия – Комисията по правни въпроси – е изготвила и предложила на Народното събрание един **негативен** (отрицателен) проект на решение, (при това немотивиран), с който се отхвърля предложението на Инициативния комитет, който проект представи на Народното събрание за обсъждане и гласуване в пленарна зала.

3) Нарушение на ЗПУГДВМС във връзка с липсата на мотиви в проекта на решение и в гласуваното решение на Народното събрание:

В настоящият случай водещата комисия по правни въпроси внесе за разглеждане в пленарно заседание, проведено на 07.07.2023г /последният срок за това/ проект за решение, с което **отхвърля предложението за произвеждане на национален референдум**. Проектът за решение е немотивиран, тъй като не представляват мотиви единствено цифровото изписване на чл.9, ал.4 от ЗПУГДВМС. И мотиви не са били разисквани, или посочвани в проекта за решение. Причината за тази липса е, че предложението е законосъобразно и не са налице негови пороци, които биха могли да послужат като мотиви на мнозинството в Комисията да отхвърли предложението.

Впоследствие липсват и мотиви в Решението, взето от Народното събрание, което е нарушение на чл.13, ал.8 ЗПУГДВМС, в който е записано „мотивирано отхвърля предложението“. А дори и т.нар. мотивировка в рамките на половин изречение се различава коренно в двата горесцитирани текста. Причината за липсата на мотиви в Решението на Народното събрание е същата – предложението за произвеждане на национален Референдум е законосъобразно и не са налице негови пороци, които биха могли да послужат като мотиви за неговото отхвърляне, което е единствено по политически причини с оглед недопускане на произнасяне от страна на българските граждани по този важен въпрос. Така остава абсолютно неясна волята на народните представители, които са приели това решение за непровеждане на референдум – като изготвен проект във водещата комисия и впоследствие в пленарна зала. Отделно от това липсата на мотиви към Решението противоречи на фундаменталната конституционна логика за провеждането на национален референдум.

4) Нарушение на ЗПУГДВМС заради различни текстове на проекти на решения, приети в комисия и в пленарна зала:

Въпреки, че е бил изготвен проект на решение от водещата Комисия по правни въпроси и същият е изчетен в пленарна зала в началото на разглеждането на точката от дневния ред и обсъждан с дебати между народните представители, то публикуваното решение, подписано от председателя на Народното събрание и подпечатано с печата на Народното събрание, е коренно различно като текст. В него е посочено следното:

„Народното събрание на основание чл.86, ал.1 от Конституцията на Република България и чл.13, ал.8 във връзка с чл.10, ал.1 т.5 от Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, като взе предвид доклада на Комисията по правни въпроси и становищата отразени в него,

РЕШИ:

Не приема Предложението за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте българския лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“

Видно от приложената стенограма от пленарното заседание на 07.07.2023г., обаче, това не е текстът на проекта за решение, изчетен от докладчика (председателя на Комисията по правни въпроси) в началото на точката и обсъждан и подложен на гласуване, където е записано следното: „.....и предлага на Народното събрание следния Проект на решение за отхвърляне на Предложението за произвеждане на национален референдум:

„Проект!

РЕШЕНИЕ

относно Предложение за произвеждане на национален референдум, внесено от Инициативен комитет на граждани на 7 април 2023 г.

Народното събрание, като взе предвид резултата от гласуването, изразените мнения и становища в доклад на Комисията по правни въпроси, и на основание чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България, чл. 9, ал. 4, чл. 10, ал. 2 във връзка с чл. 13, ал. 7 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление

РЕШИ:

Отхвърля Предложението за произвеждане на национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“.

Видно от горното, ако сравним двата текста се установява, че са налице промени в Решението, което е публикувано в Държавен вестник, и които промени не са предлагани, нито обсъждани, а още по-малко пък гласувани като редакционни поправки, както следва:

Текстът на проектът на решение, прието от комисията и изчетен в пленарна зала гласи: „Народното събрание, като взе предвид резултата от гласуването, изразените мнения и становища в доклад на Комисията по правни въпроси, и на основание чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България, чл. 9, ал. 4, чл. 10, ал. 2 във връзка с чл. 13, ал. 7 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление реши:“

Текстът на публикуваното в Държавен вестник решение гласи нещо съвсем различно: „Народното събрание на основание чл.86, ал.1 от Конституцията на Република България и чл.13, ал.8 във връзка с чл.10, ал.1 т.5 от Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, като взе предвид доклада на Комисията по правни въпроси и становищата отразени в него, реши:“

Тази промяна в текста на Решението, публикувано в Държавен вестник не е била предлагана, обсъждана или подлагана на отделно гласуване дали въобще да бъде включвана в текста на проекта на решение, предложен от водещата Комисия по правни въпроси.

Така взетото решение от Народното събрание в този му вид, гласуван в пленарна зала е незаконосъобразно. То подменя волята на народните представители и изопачава процедурата по

ПОДНС, която изисква гласуване, т.е. потвърждаване на ПРОЕКТ на решение, което беше изчетено в зала и по който ПРОЕКТ се проведеха дискусии и бе гласуван, без да са предлагани, обсъждани или гласувани промени или редакции в него. Това е така защото е ясна волята на законодателя, който е описал в чл.13 от ЗПУГДВМС каква е процедурата по внасяне, обсъждане и приемане или отхвърляне на искане от страна на инициативен комитет за произвеждане на национален референдум.

На следващо място, по отношение на гласуването: Бе предложен в пленарна зала проект на отрицателно решение - който бе изчетен, обсъден и впоследствие след закриване на дискусиата подложен на гласуване. Затова гласуването в подкрепа на този проект на решение следваше да бъде позитивен – а именно ЗА. Обаче гласуването по отношение на горесцитираното Решение, публикувано от Народното събрание, бе следното: Гласували общо 212 народни представители, от които 68 гласа ЗА, 98 гласа ПРОТИВ и 46 гласа ВЪЗДЪРЖАЛИ СЕ.

Резултатът от това гласуване означава, че така изчетеният, обсъждан и подложен за гласуване отрицателен проект на решение на Народното събрание НЕ БЕ ПРИЕТ и БЕ ОТХВЪРЛЕН чрез гласуване. Друго гласуване по тази точка от дневния ред не е имало. Така това публикувано Решение противоречи на Конституцията, доколкото не представлява акт на Народното събрание, приет по законоустановения ред. Както вече е посочил и Конституционния съд в Решение No.9/2016г. и в Решение No.10/2021г. по к.д.No.8/2021г., решенията на Народното събрание освен с Конституцията трябва да бъдат съобразени и с издаваните от него закони, защото правова държава означава упражняване на държавна власт на основата на Конституцията и в рамките на закони, които материално и формално и съответстват.

Същото е и немотивирано, в противоречие на ЗПУГДВМС, който в чл.13, ал.7 сочи, че НС взема „мотивирано“ решение. А изчетеното решение е без мотиви, то съдържа само едно изречение като основание за приемането му, което не може да е равнозначно за мотиви за приемане на предложението за произвеждане на въпросния национален Референдум.

б) Нарушение на ЗПУГДВМС по отношение на предложеният проект за гласуване:

Ако пък се приеме, че е било предложено позитивно гласуване директно на предложението на вносителя, то трябва да посочим, че съгласно разпоредбите на Конституцията Народното събрание няма как да гласува директно предложението на вносителя, тъй като в случая Инициативния комитет не разполага с т.нар. „законодателна инициатива“ по чл.87, ал.1 от Конституцията. Именно затова в ЗПУГДВМС е уредена изрична процедура, при която Инициативният комитет внася мотивирано предложение в деловодството на Народното събрание (а не проект за решение, защото няма такива правомощия). Това мотивирано предложение бива разпределяно на водеща комисия, а именно тя излиза с формалния проект на решение, който да бъде гласуван от Народното събрание. Именно затова, дори и да се приеме, че е имало директно гласуване на предложението на Инициативния комитет, което да оправдае подканването от страна на председателстващия заседанието за позитивно гласуване, то това е незаконосъобразно и подобно гласуване няма как да бъде действително и да породи правни последици. Както е посочил и Конституционният съд в Решение No.12/2002г. по к.д.No.16/2002г., свободата на действие на народните представители е ограничена в рамките на Конституцията и законите в страната, а в случая тези рамки са прекрачени.

Държавата е тази, която като гарант на прокламираните в Конституцията граждански права е длъжна да осигури условия за свободно и безпрепятствено във всяко отношение упражняване на правото да гласува на Референдум на всеки български гражданин. Това следва от издигането в Преамбюла на Конституцията (абз. трети) във върховен принцип на правата на личността, нейното достойнство и сигурност. Това е и проявление на **принципа на непосредственото упражняване на властта от народа**, имплементиран в чл.2, ал.2 от

Конституцията. Но в нарушение на този принцип оспореното от нас Решение на Народното събрание нарушава субективното право на избор, дадено на гражданите и защитено съгл.чл.10 и чл.42 от Конституцията. Нещо повече, конституционната разпоредба на чл. 38, гарантира на всяко лице свободата на мисълта и убежденията като въвежда забрана за преследване и ограничаване на правата поради убежденията му били те философски, религиозни или политически. В настоящия случай това Решение прегражда упражняването на правото на избор на българските граждани. По този начин се принизява не само предназначението на изборителното право (каквото е правото да се гласува на Референдум) но и смисълът на свободата, която се гарантира от Конституцията (Преамбюла, абз. втори) като висша ценност.

С така публикуваното Решение е нарушена Конституцията и е пречатствана възможността, дадена от Основния закон и от ЗПУГДВМС за пряко допитване на българските граждани.

7) Нарушение на ПОДНС по отношение на предложението за гласуване и резултатът от него:

Така изчетеният в пленарна зала, обсъден и гласуван проект на решение не бе приет, заради формираното отрицателно гласуване от мнозинството от народните представители (както бе посочено по-горе). Така решение с такъв текст не е било въобще гласувано и приемано от Народното събрание и не би следвало да бъде обнародвано в този му вид. Това е нарушение на ПОДНС, който е с ранг на закон. А в своята практика Конституционният съд многократно е посочвал, че точното и еднакво спазване на законите и Конституцията се отнася до всички правни субекти, включително и за Народното събрание при осъществяването на публичната власт – Решение No.1/2014г. по к.д. No.22/2013г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ/ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Предвид гореизложеното и на основание чл.150, ал.1, пр.1, вр. чл. 149, ал.1, т.2 сезиране Конституционния съд като оспорваме и Ви молим на основание чл.12 ал.1 т.2 от Закона за Конституционния съд да се произнесете с Решение, с което да обявите за противоконституционно Решението на Народното събрание от 07.07.2023 г., обнародвано в ДВ брой 60/14.07.2023г., с което не е прието предложението за произвеждане на национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“, внесено по предложение от Инициативен на 07.04.2023г. в цялост, като противоречащо на Конституцията на Република България и съответно и на Закона за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, а също и на Правилника за организация и дейността на Народното събрание, както и на международни договори по които Република България е страна, **както и да се произнесете по така поставеният въпрос** „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“ дали съответства на Конституцията на Република България и на ограниченията по чл.9, ал.2, ал.3 и ал.4 ЗПУГДВМС, както и на Договора за функциониране на ЕС и чл.140 от него, посочен в искането.

Молим да определите като заинтересовани институции по делото: Народното събрание и Министерския съвет.

ПРИЛОЖЕНИЯ ПО ЧЛ.17 ЗКС:

- Решение на Народното събрание от 07.07.2023г., обнародвано в ДВ брой 60/14.07.2023г.
- Стенограма от разискванията по проекта за решение, представен в пленарна зала от Комисията по правни въпроси;

ВНОСИТЕЛИ:

Николай Георгиев Костадинов

Цолго Гомов Пилев

Петър Николаев Петров
Николай Георгиев Дренев
Мекср Михайлов Михайлов
Стоян Николов Таслаков
Мфрега Ваня Ву Рашева
Джан Николаев Николов

Станислав Добринов Гозков

Ангел Ненаев Георгиев

Георги Николаев Георгиев

Маргарита Иванова Генчева

Ветослав Тодоров Тодоров

Константина Венциславова Петрова

Дашиса Петров Петров

Коста Георгиев Стоилов

Ивелин Петров Петров

Никола Ангелов Дамитров

Мвайло Василев Пачев

Еврис Димитров Кюджиев

Цзо Луиз

Радостин Василев

Димо Георгиев Дренев

Александар Димитров Ангелов

Арагончур Стефанов Петров

Ташиса Курманова

Станислав Светозаров Балабанов
Иванчо Вазов Вазов

Александр Максимов Кочев

Цветан Уваров Дзеев

Филип Маринов Станев

Иванчо Вазов Митов

Станислав Уванов Богдански

АНДРЕЙ ИВАНОВ ЧОРБАТОВ

Грозен Слав Караджов

Мордан Христов Тодоров

Климент Паченов Шолов

Шимло Георгиев Короб

Виколетна Радева Корнашова

Вакерн Иванов Сираков

Знамен Александров Златков

Васелин Миленов Вешев

Даниел Станиславов Пирванов

Костя Стоянов Вразев

Маргарита Иванова Махаева

Лимитър Валентинов Гурев <
Емил Янков Янков <
Димчо Димитров Димчев
Славчо Ангелов Крушовица